

ג ל י ו נ ו ר ת ל ע י ו ר ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
יוצא לאור ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסתדרות נשי 'מורח' אמריקה

כל תבוא (תשי"ז) פרק כ"ו א - י"א מצות מקרא בכורים.
השוה לגליוננו גליון כי תבוא חס"ד טעם אף הוא בפרשת בכורים, ביחוד בפרושי פסוקים.

א. בטעם מצות מקרא בכורים.
רמב"ם מורה נבוכים ג: ... החרומה והחלה ובכורים וראשית הגז, שהוא ליחן ראשית כל דבר לשם, לחזק מדה הנדיבות ולמעט מאות המאכל וקנות הממון. ... אבל מקרא בכורים יט בו מדה הענוה גם כן, שהוא לוקח סל על כתפיו ומודיע חסדי ה' וגמולותיו, להודיע לבני האדם, שמעבודת ה' הוא, סיגור האדם עמות צרתו ועניני מצוקותיו וכסירחיב ה' לו; וזאת הכונה חזקה אותה התורה במקומות רבים: "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים", מפני שפחד מן המדות המפורסמות לכל מי טגול בעטר ובנחת, ר"ל הבעיטה והנאוה ועזיבת הדעות האמיתיות, (דב' ה' י"ב) "פן האכל וטבעת." עד סוף פ' י"ז וכן (דב' ל"ב) "ויסמן יסורון ויבעט", ומפני זאת היראה צוה ה' במקרא בכורים כל טנה לפניו ית' ולפני טכינתו. - וכבר ידעת גם כן חזוק התורה לזכור המכות שחלו על המצריים תמיד: "למען הזכור את יום צאתך מארץ מצרים" "למען חספר באזני בניך", ובדין היה לעשות כן בזה הענין, מפני שהם ענינים המאמחים הנבואה והגמול והעונס.

ספר החנוך: משרשי המצוה לפי שאדם מעורר מחשבותיו ומצייר בלבבו האמת בכח דברי פיו, ועל כן בהיטיב אליו ה' ובברכו אותו ואת אדמתו לעשות פרות וזכה להביאם לבית אלוקינו ואזי לו לעורר לבבו בדברי פיו ולחשוב, כי הכל הגיע אליו מאת אדון העולם ויספר חסדיו ית' עלינו ועל כל ישראל דרך כלל; ועל כן מתחיל בענין יעקב אבינו, שחלצו האל מיד לבן, וענין עבדות המצרים בנו והצילנו הוא ית' מידם ואחר הובח מבקט שלפניו להתמיד הברכה עליו.
עקדת יצחק: לפי טעיקר קבלת אלוקות הוא כמה טיכיר האדם סממנו באות כל הטובות ושכחו ועצם ידו לא עשה את החיל בטום פנים, והמחטבה בחלוק זה הוא פריקת עול ומורא טמם מעליו, אשר תוצאותיה כל הדעות המתרגשות. לזה הזהיר ואמר: "אחר שחבבו לארץ ותירט אותה ימים וטנים רבים ונוטנתם בה - הטמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה. לפי שכבר יטכה מפני זרעך או רע זרעך את כל מעטה ה' הגדול אשר עשה לך עד הכיאת טמה, על כן אתה צריך לעשות מעטה ולקחת עמן דברים המזכירים תמיד, כי "לה' הארץ ומלואה" ומידו נחנה לך למחנה והוא המטפיע תמיד כל הצלחותיה. ... כי באמת הבאת הבכורים וכל מנחת ראשית המובאות יורו על אדנות של האלוקות.

אברבנאל: להכניע את יצר לב האדם. כי הבכורים חביבים מאד אצלו וכאמרו (הושע ה) "כבכורה כחאנה בראשונה", ואמרו (ישעיה כ"ח) "כבכורה בטרם קיץ אשר יראה הרואה אותה עודנה בכפז יבלענה", ולכן צוה טיכניע את יצרו ולא יאכלנה ויקדיטנה לגבוה.
1. הסבר, מה הן המטרות החנוכיות הטונות של קראתן מחנכת אותנו מצוה זו!
2. הסבר את דברי ס' החנוך המסומנים בקו!
(ע' דברי ס' החנוך למצות ועצם לא חטברו בו גליון כוא חס"ב)

3. הבא ראיה מלטון הפסוקים ומסגנון הפרטה לדברי עקדת יצחק!
ג. ה. ארמי אובד אבי.
בעל עקדת יצחק מקטה: כל ימי הייתי מטתומם על זה הכתוב... כי מה טעם אומרו "ארמי אבד אבי וירד מצרימה", כי באמת לפי פטט הכתוב לא בקט לבן לאכד אח יעקב... אדרבא נתן לו את בנותיו ובביתו עשה עושר ונכסים... ואע"פ שרדף אחריו... טכניגו אלוהיו, לבסוף לא עבר את פ' ה' ובתוכחו יחד ונפטרו בבית, וגם כי נניח טחטב לעטות עמו טום רע - מה ענינו ל"וירד מצרים"? ג"כ יכול לומר, טאבימלך מלך פלטיים אבד את יצחק וירד מצרימה...
1. כיצד בטלה קוטיתו של בעל העקדה, את נפרט את הפ' לפי ספורנו?
2. למי, מטניוים יט להביא ראיה מחללים קי"ט קע"ו?

ג. יא. רט"י ז"ה והגר אשר בקרבך.
רמב"ם הלכות בכורים ד' הלכה ג': הגר מביא וקורא טנאמר באברהם (כר' י"ז) "אפ המון גויים נחתין", הרי הוא אב כל הגויים כולם, טנכניסים תחת כנפי טכינה, ולאברהם היתה השבועה תחילה טיירטו בניו את הארץ.
מהו הגבול העקרוני בין דברי המטנה המובאים ברט"י לבין דברי הירוטלמי המובאים ברמב"ם? ועיין לזה מטנות הרמב"ם לזר צדק טטאלו אם יט לו לומר בתפילות וברכות "אלוקינו ואלוקי אבותינו" ו"והנהחלה את אבותינו" (מדטס באגרות הרמב"ם, מגלות "אמנות" לבחי ספר מס' 181 עמ' 43)

יט לשלוקן הטרכות וגם טאלוה לנחמה ליבוביץ קריית מטנה ירוטלים